

زراعت دیم، عملیات ناپایدار در بخش کشاورزی ایران

سخن مدیر مسئول

حدود ۹۰ میلیون هکتار از سرزمین ایران تحت سیطره اقلیم بیابانی است. به جز باریکه شمال کشور، بقیه نقاط در اقلیم خشک و نیمه خشک قرار دارند. پدیده تغییر اقلیم، سبب افزایش درجه حرارت و تشدید شرایط خشک سالی، تغییر الگوی متداول بارندگی و بی ثباتی آن می شود. در چنین وضعیتی عملیات دیم کاری از دید اکولوژی، محیط زیست و اقتصادی، یک عملیات کشاورزی ناپایدار محسوب می شود. از آنجایی که تولید در زراعت دیم، شرایط ثابتی ندارد و تحت تأثیر میزان و الگوی بارندگی سالیانه است، همچنین با توجه به پایین بودن تولید در واحد سطح و بالا بودن ظرفیت فرسایش آبی و خاکی، میانگین فرسایش حاصل از زراعت دیم، بسیار بالا است. نوع گیاهان در زراعت دیم، فصلی، یک ساله و به طور کلی غلات است. برخلاف تأکید علمی و مدیریتی، بخش زیادی از مزارع دیم کشور، در اراضی با شیب بالای ۱۲ درصد قرار دارند و عملیات شخم زنی نیز، در جهت شیب انجام می شود. بنابراین فصلی و یک ساله بودن نوع کاشت و شخم در جهت شیب بالای ۱۲ درصد باعث می شود در بیشتر فصول سال، مزارع عاری از پوشش باشند. به همین دلیل، در فصل بارندگی خاک مزارع به سرعت شسته و از دسترس خارج می شود. بنابراین ساماندهی و تغییر رویکرد در زراعت دیم از نیازهای اولیه تمرین کشاورزی پایدار در ایران است.

در این راستا توجه به نکات زیر اهمیت دارد:

- محدود کردن زراعت دیم در کشور و جلوگیری از تغییر کاربری عرصه های طبیعی
- ممنوعیت و حذف زراعت دیم در شیب های بالای ۱۲ درصد
- رعایت اصول اولیه حفاظتی از جمله تأکید جدی بر عملیات شخم عمود بر شیب
- حذف مزارع دیم در زیراشکوب جنگل ها به ویژه در جنگل های زاگرس
- اختصاص بخش زیادی از مزارع دیم به گیاهان علوفه ای دائمی مثل یونجه و گیاهان دارویی
- حذف مزارع دیم کم بازده از سیستم کشاورزی کشور